

gen af det omfattende net af sparekasser, som kom til at dække Nordslesvig. Han redegør for kassernes økonomiske udvikling så vidt det kan lade sig gøre, og bringer en mængde stof om kassernes placering i den økonomiske, politiske og nationale udvikling. Vigtig er her hans påvisning af, at kasserne meget længe kun spillede en begrænset rolle i den nationale kamp, og at det konservative grundtræk i dem gjorde det vanskeligt at udvikle dem til egentlige kreditinstitutioner for det ekspanderende landbrug i slutningen af 19. årh. Særlig interessant er i denne forbindelse skildringen af de bestræbelser, C. P. Wolff, Gammelgab, udfoldede for at modernisere sparekasserne.

Et vigtigt afsnit i bogen er beskrivelsen af de tyske forsøg på at ramme de dansk-dominerede sparekasser. Her viste det sig i øvrigt, at myndighederne ikke blot kom i strid med de danske sparekasser, men også med private sparekasser under tysk ledelse, som ikke ønskede øvrighedens indblanding.

Japsen giver den første behandling af hele dette kapitel i Nordslesvigs historie. Navnlig skal fremhæves hans skildring af oprettelsen af de kreds-sparekasser, som skulle udkonkurrere de danske kasser, og som i hvert fald for Haderslevs og Åbenrås vedkommende fik en vækst, der indicerer, at også dansksindede brugte dem.

Fra H. P. Hanssens erindringer kender man den indsats, Hanssen udøvede ved omdannelsen af sparekasserne til selskaber med begrænset hæftelse for at holde dem fri af de tyske myndigheder, da Bürgerliches Gesetzbuch skulle træde i kraft pr. 1. 1. 1900. Hele dette arbejde måtte foregå i stor hemmelighedsfuldhed, og derfor har Japsen ikke her kunnet føje noget nyt til. Kilderne mang-

ler. Alligevel lykkes det ham her og andre steder i bogen at understrege den betydning, H. P. Hanssen havde for det sønderjyske sparekassevæsen, trods sin lidt gammeldags betænkelse ved, at landbruget øgede sin gæld.

Behandlingen af sparekasserne efter 1920 bygger på det offentligt tilgængelige materiale, men også denne del af bogen er værdifuld som en sammenfatning af vigtige udviklings-træk i Sønderjylland siden genforeningen. Med denne bog har dr. Japsen givet endnu et vægtigt bidrag til hidtil forsømte sider af Sønderjyllands historie.

H. P. Clausen

Jens Heltoft: Jelling og et glemt stednavn (C. A. Reitzel, 1972) 77 s.

Forfatteren har allerede i 1922 behandlet sit emne i Vejle amts Årbøger; nærværende bog er et særtryk af en artikel i samme årbog 1971. Den præges af en livslang kærlighed til alt af interesse for Jellings lokalhistorie. Imidlertid er jo Jelling ikke en hvilken som helst landsby, og dens ældste historie har naturligvis mere end lokal interesse.

Jens Heltofts tese er, at kongebyen Jelling har afløst en kongeby med navnet Skiping – et ræsonnement, der bygges på sammenligning mellem Roskildekrønikens og Sven Aggesens omtale af Harald Kesjes dødssted.

Helge Paludan

Guide to the Sources of the History of Africa, bd. 8 Scandinavia, Sources in Denmark, Norway and Sweden. (Inter Documentation Company AG Zug Switzerland, 1971). 101 s.

En anerkendt udenlandsk forsker (K. G. Davies: *The Royal African Com-*